

Radioterne

Glimt fra radioens barndom på Tåsinge

Af Valdemar Jensen

Af alle de skelsættende opdagelser og opfindelser, der i tidens løb er sket, indtager radioen, eller som man oprindeligt sagde, radiofonien, en særstilling. Ingen anden opfindelse har i den grad haft menigmands interesse og appelleret til hans nysgerrighed og virkelyst. Dampkraften og dermed togdrift var f.eks. også en skelsættende opfindelse, men der gik mange år, før den fik den store betydning for den enkelte, der jo heller ikke direkte selv kunne deltage i udviklingen.

Helt anderledes gik det, da radiobølgerne, selv om de hverken kunne ses eller mærkes, så at sige bankede på hvermands dør i oktober måned 1922, da den første danske radiofoniudsendelse fandt sted. Nu kunne alle med simple midler bygge sig en radiomodtager og dermed direkte tage del i en udvikling, som første verdenskrig havde givet et godt skub fremad, og som senere skulle blive ret så fantastisk.

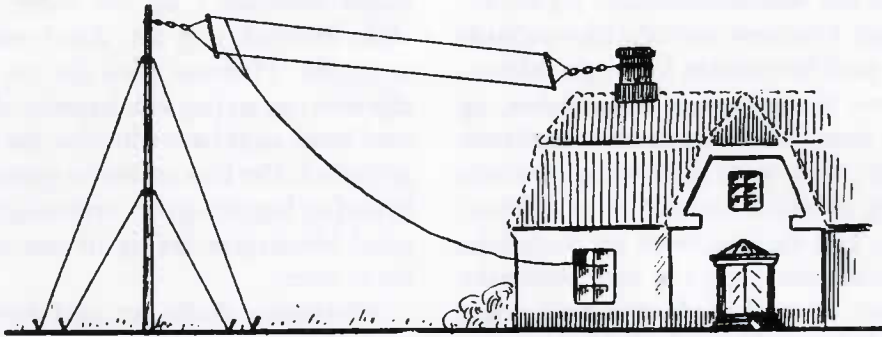
Allerede i nogle år havde man kunnet høre tyske radioudsendelser i Danmark, bl.a. fra den store sendestation Königs-wusterhausen nær Berlin, men først i 1923 kunne man høre radio fra England, og det blev dengang af mange betragtet som en vigtig milepæl i udviklingen.

Under første verdenskrig var al radiomodtagning og -sending forbudt i Danmark, både telegrafi og telefoni, men på navigationsskolen i Svendborg havde man begge dele til undervisningsbrug, og derfor passede man på, at det ikke blev misbrugt,

f.eks. til militære formål. Jeg husker tydeligt, hvordan vi måbende børn fra Tåsinge, når vi kom til Svendborg, betragtede de kæmpemæssige antennemaster bag ved skolen, og især de bevæbnede soldater, der gik vagt på gaden udenfor.

Forbudet mod radiomodtagning, der byggede på en lov fra 1907, gjaldt faktisk lige til maj 1923, så alle interesserede, der allerede dengang byggede sig radiomodtagere, overtrådte loven og risikerede en bøde på 400 kr. samt konfiskation af apparaterne! I et cirkulære fra ministeriet for offentlige arbejder hed det: »I henhold til lov af 1. maj 1923 om trådløse telefoner må trådløse modtagerstationer kun oprettes efter særlig tilladelse fra ministeren for offentlige arbejder. Alle og enhver, der er i besiddelse af en trådløs modtagerstation, som ikke er fjernet inden udgangen af juni måned, må derfor inden 1. juli indgive en anmeldelse til politiet«.

Det var der dog ikke mange, der gjorde. Allerede inden 1923 var den ene antenne skudt op efter den anden, og i 1924 var der skønsmæssigt 7.000 modtagere i hele landet. Dengang krævede enhver radiomodtager en stor udendørs antenne, og derfor kunne man altid se, hvem der havde radio, men myndighederne så efterhånden gennem fingre med ulovlighederne, og i 1925 tog staten hånd i hanke med det hele. Indtil da var de få udsendelser forestået af radioklubberne, og når man betænker, hvor lidt der i grunden var at lytte efter i

I 1920'erne kunne det ikke skjules, hvem der eksperimenterede med radio. De svage signaler gjorde det nødvendigt med en meget iøjnefaldende udendørs antenne, der endda i mange tilfælde var dobbelt.

forhold til nu, undres man over den ildhu og begejstring, den nye opfindelse blev modtaget med.

Det var dog svært for mange at forstå, at det i det hele taget kunne lade sig gøre, det grænsede til det mystiske og overnaturlige. At sende tale og musik gennem en tråd kunne til nøds forstås, men trådløst! Mange troede da heller ikke på det straks, men betragtede det som fup og bedrag, indtil deres nysgerrighed overmandede dem og gjorde dem til ivrige lyttere.

Den nye opfindelse blev efterhånden noget af en omvæltning for mange mennesker. Her fik man så at sige kulturen lige ind ad vinduet. Litteraturens og tonernes verden, der hidtil havde været lukket land for mange, blev nu pludselig gennem dette medie tilgængelig for enhver, og at dette betød et rigere liv med en udvidet horisont, stod klart for alle, der oplevede denne skelsættende epoke.

Da jeg som 14-årig dreng første gang hørte og læste om radioen, var jeg en af dem, der straks faldt for denne vidunderlige opfindelse. Den både appellerede til min nysgerrighed og udfordrede min baggrunds stærke hang til mekanik og fysik, så inden længe var jeg som en af de første på Tåsinge i fuld gang med at bygge mig en radiomodtager.

Lidt om baggrunden

Trods en barndom præget af sen udvikling og isolation fra jævnaldrende fik jeg tidligt lyst til mekanik. Det første, jeg husker, og som imponerede mig voldsomt, var noget så sjældent som en fonograf, grammo-fonens forgænger, som vor nabo på en eller anden måde var kommet i besiddelse af, og som han stolt fremviste for vi undrende børn. Den havde flere valser med riller i, og når den blev sat i gang, frembragte den, foruden en del skratteri, noget, der skulle forestille musik. Det var meget spændende, og måske var denne oplevelse kimen til min senere overvældende interesse for radio.

I stedet for at lege med de andre børn opholdt jeg mig næsten altid i smedeværkstedet hos min far. Der havde jeg frit slag og lærte at bruge værktøj, ja, faktisk kom jeg i lære i 8 års alderen. Mit yndlingsarbejde var, husker jeg, at lave miniatureudgaver af plove og harver og andre redskaber, som jeg jo havde for øje hver dag. Blikplader og jerntråd klippede og loddede jeg sammen til mere og mere vellignende modeller til stor fornøjelse for såvel lærling som mester.

Min interesse for mekanik og fysik havde min far tidligt bemærket, og på et tidspunkt forærede han mig en gammel lærebog om disse ting, hvis indhold og især

afsnittet om »elektricitetslære« jeg begærligt slugte. Omtrent samtidig blev jeg gode venner med formanden for nogle telefonarbejdere, der arbejdede i nærheden, og som tit kom i værkstedet. Ham snakkede jeg meget med, og en skønne dag forærede han mig et stort batteri fra et telefonapparat. Det var lige, hvad jeg manglede, og nu kom der gang i at lave elektriske apparater. Han skaffede mig også noget isoleret kobbertråd, og så gik det slag i slag, først elektromagneter, siden ringeapparater, elektromotorer og andet, der var beskrevet i bogen. Nu kom det mig til gode, alt hvad jeg havde set og lært i værkstedet.

I mellemtiden var jeg kommet i hovedskolen, hos lærer Nielsen, som var meget interesseret i elektriske apparater, men ikke havde haft det som fag på seminariet. Han fik nu nys om mine aktiviteter og gav mig lov til at demonstrere mine apparater i skolen. Det lod jeg mig ikke sige to gange, og det blev nu en fast bestanddel af vor fysikundervisning. Til brug for denne undervisning lavede jeg også et apparat, der ved hjælp af en viser på en skala og et stearinlys kunne vise, hvor forskelligt metaller udvidede sig ved opvarmning.

Det kunne ikke undgås, at disse aktiviteter skaffede mig en høj stjerne hos »Mester«, som vi kaldte læreren, men også blandt drengene figurerede jeg – uden at prale – rimeligt højt på rangstigen, nærmest kun overgået af Felix, en flink fyr, men tillige et »stort brød«, der i kraft af sine mange kræfter absolut var på toppen af rangstigen. Indtil en dag i frikvarteret...

Vi, min broder og jeg, havde holdt sommerferie hos vor onkel og tante i Sorø, hvor de havde en marskandiserforretning. Mellem de mange mærkelige ting i butikken var også et såkaldt induktionsapparat med ledninger og metalhåndtag, beregnet til at give elektriske stød af indstillelig styrke. Dette apparat blev jeg selvfølgelig

meget forelsket i, og det endte med, at tante forærede mig det, skønt onkel protesterede. Hjemme blev det nu dagligt afprøvet, og en dag ville bageren, der kom med brød, også have tilfredsstillet sin nysgerrighed. Der blev sat ekstra spænding på, hvorefter bageren gav et ordentligt brøl og smed håndtagene fra sig til stor morskab for vi børn.

Selvfølgelig skulle det også demonstreres i skolen, og i frikvarteret skulle alle prøve. Da turen kom til Felix, fór der en djævel i mig. Jeg satte fuldt drøn på apparatet, hvorefter Felix faldt sammen som en klud og drattede om på gulvet. Han kom dog ikke noget til, men alle havde nu set, at jeg havde nedlagt klassens stærkeste dreng, og det fik en vis virkning i rangstigens top!

Senere kom jeg dog pludselig ned fra toppen, for på grund af travlheden i værkstedet blev der ikke tid til lektierne, og en dag vidste jeg ikke engang, hvad vi havde for, da læreren tilfældigt spurgte mig. Det kostede den gang en lussing, og det var ydmygende, selv om det måske gjorde lige så ondt på Mester.

Som et plaster på såret kom lærerens døtre kort efter på besøg i værkstedet. De læste til lærerinder, og nu ville de gerne se alle mine apparater. Det var jeg meget bæret og stolt af.

De første »Radioter«

I skolen var der dog også andre, der havde »mekaniske« interesser. En skolekammerat, der var meget snild på fingrene og derfor fik det meget betegnende navn Ejner Patent, var omtrent lige så angrebet, men jeg havde nok de bedste muligheder. Da vi senere begge kom rigtigt i lære og blev grebet af den nye opfindelse, opstod et vist samarbejde, men også en kappestrid om at komme først. Min broder, der altid drillede lidt, kaldte os de første »radioter« på Tåsinge.

Da min læreplads var i Svendborg (hos L. Lange & Co.), havde jeg et vist forspring, for selv om den første danske radio-udsendelse netop kom i 1922, det år jeg kom i lære, kunne man allerede dengang købe forskellige komponenter for selvbyggere.

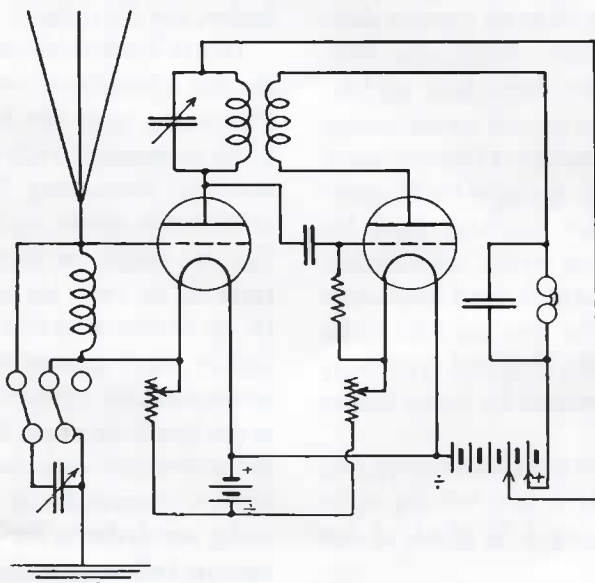
Min ugeløn på 8 kr. tillod dog ikke større indkøb, men tingene blev ivrigt studeret i butikkerne og så efterlignet derhjemme. Krystalmodtageren var den simpleste at bygge, men den sprang jeg over i første omgang, for i aviser og radioblade, der allerede var dukket op, havde jeg set beskrivelser af forskellige »lampemodtagere«. Deriblandt var D.N. 11. Et navn, der simpelthen bare betød Dagens Nyheder nummer elleve. Den blev efterhånden meget populær blandt amatører, især når den blev udstyret med forstærker og blev til en »tolampers« eller »trelampers«.

Ved at bruge alle mine sparepenge til indkøb af nødvendige dele og lave resten hjemme eller som »fusk« på min læreplads, lykkedes det mig endelig i 1923 at lave en

brugbar radiomodtager. Stor var spændingen og forventningen, da den skulle afprøves, og stor var glæden over at høre de første svage stemmer og toner i hovedtelefonen.

Hvem af de første »radioter«, der egentlig kom først med en radio, der virkede, min skolekammerat eller jeg, husker jeg ikke, for da jeg kom i lære, kom vi lidt bort fra hinanden, men på en måde kom han dog længst, da han senere blev rigtig radiomekaniker med forretning i Svendborg.

Det var en uforglemmelig oplevelse at høre radio første gang, især da det var et resultat af egne anstrengelser, men kort tid derefter, da jeg havde forbedret min modtager yderligere, deltog jeg i en endnu større begivenhed: At høre radio fra England. At høre fra nærliggende stationer havde man længe kunnet, men først engang i 1923 blev det muligt på grund af kraftigere sendere og forbedrede modtagere at høre radio tværs over Nordsøen. Det var noget af en sensation og tillige en betydningsfuld milepæl i radioens udvikling,

At kunne aflæse en sådan skematisk fremstilling og tyde de forskellige symboler var noget af det første, radioterne skulle lære. Her diagrammet for den populære D.N. 11 modtager.

som da også blev meget omtalt i aviser og blade.

Når jeg havde arbejdet med min kære hobby til langt ud på aftenen, var jeg som regel ikke til at få vækket om morgenen, når jeg skulle på arbejde, fortalte min mor senere, men om morgenen efter »England« var jeg lysvågen og havde ikke lukket et øje hele natten!

I den følgende tid lyttede jeg meget intenst til udenlandske stationer og morede mig tit med at efterligne speakernes stemmer, når de annoncerede udsendelserne. F.eks. engang da jeg forrettede min nødtørft på et af fabrikkens dassers og troede mig ubemærket. Da fremsagde jeg højt hele remsen: »Achtung, achtung, hier ist Königswusterhausen«, »London and Davenport stations calling«, »Aberdeen calling«, til stor morskab for to lærekammerater, der sad i tilstødende rum, uden at jeg vidste det, og senere drillede mig ubarmhertigt.

De næste

Det var i det hele taget en meget spændende tid, der fulgte efter de nævnte skelsættende begivenheder. Radioerne blev efterhånden yderligere forbedret, og faktisk levede og åndede jeg i de næste mange år kun for min store hobby. Hjemme hørte vi nu radio hver aften og slugte med begærlighed alt, hvad der sendtes, også fra udlandet. Især var de tyske udsendelser populære, for de sluttede altid med »den sidste«, som vi kaldte den smukke tyske nationalmelodi, og fra England lyttede vi tit til moderne dansefolk fra Savoy Hotel i London.

Hos vor nabo lå en uheldigvis syg ung pige, der ved hjælp af en lang ledning og en ekstra hovedtelefon også fik glæde af den nye opfindelse.

De danske udsendelser var dengang endnu uden faste tider og ikke rigtigt organi-

seret. Først da staten i 1925 overtog den danske radiofoni, kom der styr på det hele og dermed også regelmæssige udsendelser.

»Det trådløse vidunder« fascinerede mange og pirrede folks nysgerrighed, så i den første tid kom der mange og lyttede, blot for at konstatere, om det nu også kunne være rigtigt. En musiker, der boede i nærheden, kom dog af en anden grund. Han tvivlede ikke på rigtigheden, men nød musikken i en sådan grad, at han hver aften i lang tid lagde beslag på en af mine sparsomme hovedtelefoner, til den sidste tone havde lydt. Indtil hans kone forbød det, hun ville godt se ham engang imellem!

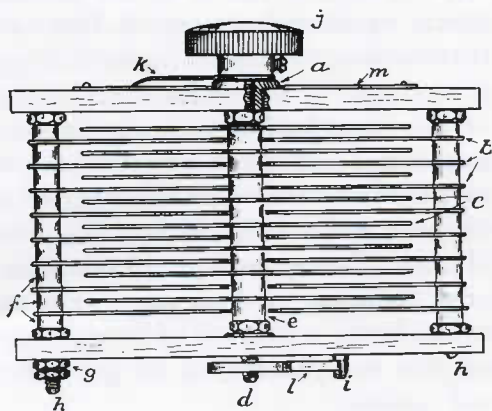
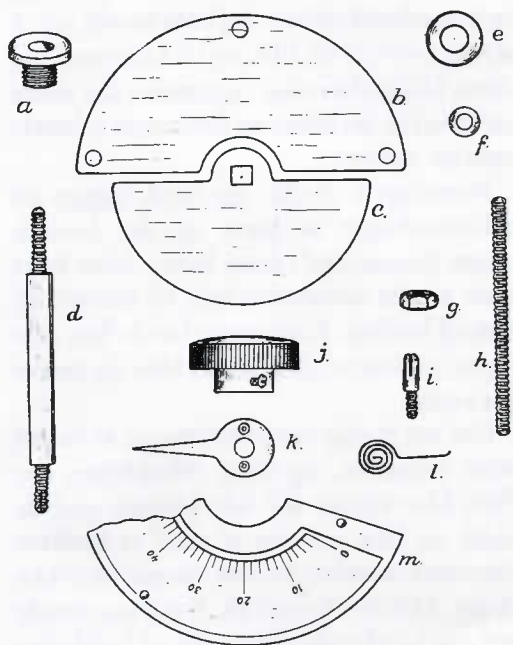
En anden mand i nærheden, der af natur var meget videbegærlig, havde kun læst om det nye, men han havde bemærket den høje dobbelte antenne med tværstivere, som vi havde spændt ud mellem skorstenen og en mast i haven. Det var nu hans opfattelse, at man skulle placeres lige netop under antennen for at høre radio, og han blev derfor glædelig overrasket, da han erfarede, at man kunne sidde inde i stuen i ro og mag og lytte. Han blev en af de første i nærheden, der fik radio.

Dansk Radioklub, der stod for de første danske udsendelser, var startet af »radioamatører«, som det hed, i København i 1922, og engang i 1923 ville man oprette en afdeling i Svendborg. Der blev indkaldt til et stiftende møde, og da jeg mente, at det lige var noget for mig, mødte jeg op på rette tid og sted. Jeg havde nu glædet mig til og ventet af træffe mange unge mennesker med samme interesse og i min situation. Det var derfor noget af et chok, at der kun kom nogle få ældre herrer fra en hel anden samfundsklasse. Kontrasten var næsten overvældende: En lille, lidt undseelig smededreng fra Tåsinge kontra fornemme folk som navigationsskoleforstander Tuxen, en postpakmester og andre lignende, som jeg naturligvis ikke kendte.

Jeg havde den største lyst til at stikke af straks, men blev dog siddende og overværede, at man vedtog at holde et senere møde. Jeg havde imidlertid fået nok, så jeg blev aldrig medlem af Svendborg Radioklub, selv om jeg på en måde var med til at stifte den. Senere blev jeg dog medlem af Arbejdernes Radioklub, der mere var en klub for selvbyggende amatører som jeg selv.

Efterhånden kom jeg nu også ind på at bygge radioer for andre. Dels fordi nogen bad mig om det, dels for at få råd til mine egne eksperimenter, for selv om lønnen nu var steget til 10 kr. om ugen, og min far gav mig lov til at disponere over hele beløbet, så var det begrænset, hvor mange af de dyre komponenter jeg kunne købe. Heldigvis var der nu mulighed for at lave en del af det selv, dels hjemme, selv om det var lidt besværligt med udelukkende håndkraft, dels på min læreplads i Svendborg. Der lavede jeg både glødemodstande, lampesokler og spoleholdere, ja, endda drejekondensatorer, der var dyre at købe. Trækasserne, kabinetterne til radioerne turde jeg dog ikke binde an med, men så traf jeg aftale med en af modelsnedkerne. Han lavede kasserne, lige fra de små til krystalmodtagere og senere til både 3- og 4-»lampsers«.

Lidt efter lidt opnåede jeg noget af en særstilling på min læreplads, for nok var jeg ude fra landet, men jeg havde nu fået et vist kendskab til radio, og det var der ikke så mange om dengang. Desuden byggede jeg nu efterhånden apparater til adskillige folk på fabrikken, også funktionærer og mestre, som derfor tit så igennem fingre med, hvad jeg gik og lavede. For eksempel havde jeg fri adgang til alle fabrikkens afdelinger, og især fornikleriet besøgte jeg tit. Fornikleren var en flink mand, der uden at spørge lod mange af mine radiodele smutte med i nikkelpadet.

En hjemmelavet drejekondensator, som mange radioamatører forsøgte sig med i tyverne.

Min yndlingsmester, Hans Jørgen Hansen i modelværkstedet, hævdede endda, at jeg lærte mere ved mit fusk end ved det sædvanlige arbejde. Han var en meget dygtig kunsthåndværker, og ham havde jeg et særligt forhold til, idet jeg tit kom med ind i hans lille atelier eller tegnestue, der ellers var tabu for lærlinge, og der havde vi lange, lærerige samtaler.

Naturligvis skulle jeg også bygge en radiomodtager til ham, og det foregik meget fornøjeligt i hans hjem, hvor hans kone straks udnævnte mig til mester og ham til lærling. Kabinettet havde han selv tegnet og fremstillet, så det blev en meget flot radio.

Det var stadig svært for mange at forstå dette vidunder, og en af arbejderne, der ellers blev regnet for lidt klogere end de andre og bl.a. gav sig af med at forfatte dilettantkomedier, troede simpelthen ikke på det. Det stred mod alt, hvad han havde lært, og han havde ellers gået på højskole i sin ungdom.

Også driftslederen, den senere direktør for fabrikken, var blandt mine »kunder«, men han fik kun råd til et lille krystalapparat, og det undrede mig lidt. Den største udfordring var dog, da jeg skulle bygge en modtager til fabrikkens konstruktør. Det blev da også et helt moderne 3-lampers apparat med indbyggede lamper, og som et særligt raffinement var det forsynet med et voltmeter på forpladen, så man til enhver tid kunne aflæse spændingen på akkumulatoren. Da måtte jeg rigtig strenge mig an, for han havde jo forstand på konstruktioner, men det lykkedes, og det gav ekstra vind i sejlene.

Den store fiasko

Det var dog ikke alt, der lykkedes. Når jeg skulle ud at demonstrere en radio, og det gik mange af mine søndage med, var det en besværlig sag, da transporten jo foregik på

cykel. Ikke alene selve apparatet og antennemateriale, men hvis det var en lampe-modtager, så også den tunge akkumulator og anodebatteriet, der var omtrent lige så tungt. Engang havde jeg slæbt det hele med til Vemmenæs, hvor en sømand var gået i land og havde fået lyst til en radio. Han var da også meget interesseret, omend han havde nogle betænkeligheder, og midt i forestillingen gik han ind i en anden stue, åbenbart for at høre sin indre stemme, og denne talte da også ganske højt: »Nej, du skal ikke gøre det, nej«. Så var sagen afgjort. Den indre stemme kunne jeg ikke hamle op med, så der blev ingen bukser af det skind.

Det værste var dog den store fiasko, som jeg endnu næsten skammer mig over at fortælle om. De første radioer, både krystal- og lampemodtagere, var beregnet til hovedtelefoner, da de modtagne signaler endnu var ret svage, men på et tidspunkt blev såvel sendere som modtagere så kraftige, at højttalere kunne anvendes. Det var noget af et vendepunkt. Nu kunne en større forsamling høre radio samtidig, og da der endnu var mange på Tåsinge, der aldrig havde hørt radio, besluttede vi, min far og jeg, at holde en offentlig »højttalerdemonstration« i Landet forsamlingshus. Hvem der fik ideen, husker jeg ikke, men en ung og ganske uerfaren dreng og en mand med en helt overdreven optimisme var i hvert fald en dårlig kombination, og fiaskoen var vi fælles om.

Vi fastsatte så en dag og averterede flot demonstrationen i avisen uden at være sikre på, at vor radiomodtager kunne trække en højttaler. Det kan vi sagtens nå at prøve, mente far, der var jo mange dage til. Nu viste det sig desværre, at der var nogen leveringstid på højttaleren, som vi havde bestilt i Svendborg, men forretningen mente dog nok, det kunne nå sig.

Dagen for demonstrationen oprandt, og

om formiddagen var den stadig ikke kommet. Nu begyndte der at komme nerver på, men forretningen lovede, at den ville komme om eftermiddagen. Så var Tåsinge-fragtmanden imidlertid forlængst kørt hjem, og chancen for at få prøvet anlægget inden forestillingen var også røget, for dengang var der ikke udsendelse hele dagen, og dagens udsendelse skulle netop begynde samtidig med vor demonstration.

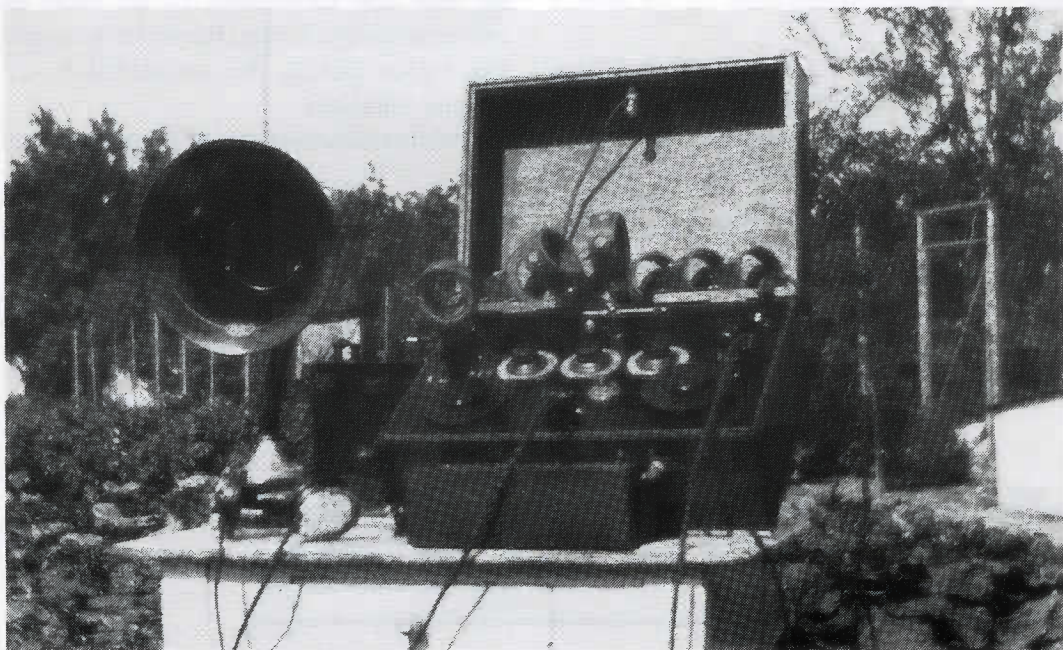
I mellemtiden havde forestillingen vakt betydelig interesse på øen, og en halv time før tiden begyndte folk at strømme til og betalte en krone pr. næse for at komme ind. Omtrent samtidig var højttaleren endelig kommet, men vi måtte jo pænt vente med at prøve den, til udsendelsen begyndte.

Da tiden var inde, var forsamlingshuset fyldt med et forventningsfuldt publikum og spændingen hos os steget til ulidelige højder. Radioen blev startet, og den vir-

kede normalt med hovedtelefoner. Så kom det store øjeblik, hvor højttaleren blev slået til. Ikke en lyd. Vi prøvede igen og igen, men nej. Den kolde sved kom frem på panden. Publikum sad musestille for at kunne opfange den mindste lyd. Vi gav den mere spænding, mindre spænding, mere forstærkning og gjorde alle tænkelige forsøg, men forgæves. Kun hvis man stak hovedet helt ind i højttalerens tragt, kunne man høre en svag skratten!

Den store uafvendelige fiasko begyndte at tegne sig. Vi lod nogle af tilhørerne lytte i hovedtelefonerne, men det var jo ikke lige det, de var kommet for, og far traf så den tunge, men nødvendige beslutning at give folk deres penge tilbage. Der var dog enkelte, der ikke ville have dem.

For min far blev det en slem økonomisk bét. Forsamlingshuset skulle jo betales, og heller ikke den lokale landbetjent, der var mødt op for at opkræve forlystelsesafgif-

Tragthøjttaleren, der forårsagede den store fiasko, men ellers var god nok, da den blev rensat for træld, sammen med det øvrige radioanlæg, der var forsynet med 4 indbyggede lamper og tilbagekobling med finindstilling.

ten, lod sig snakke fra det, selv om han havde stor forståelse for situationen.

Fiaskoen var total, og for næsten at føje spot til skade viste det sig senere, at det var noget så usselte som en smule træuld fra emballagen, der havde blokeret højtaltrens membran og forårsaget hele miseren.

De næste fjorten dage var svære. Skuffelse og skam er ikke let at slippe af med, men livet skulle jo gå videre. Vi havde begge fået en alvorlig lærestreg, men til gengæld ligesom fået begge ben til jorden, så helt forgæves havde oplevelsen ikke været.

De sidste »Radioter«

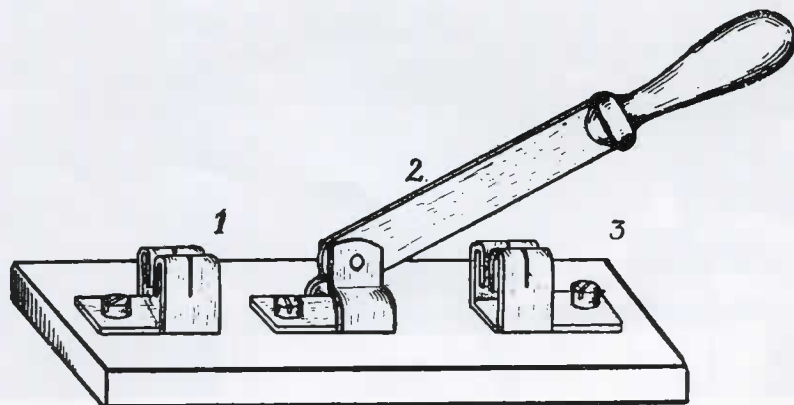
I radioens barndom med de svage signaler skulle man have en høj og lang antenne, og den blev derfor meget iøjnefaldende, man kunne altid se, hvem der havde radio. Antennen var som regel dobbelt, med tværstænger på ca. 1 meter, (af bambus, når det skulle være ekstra fint) og udspændt mellem skorstenen og en mast i haven.

Det kunne være et hårdt job i dårligt vejr at montere en sådan antenne, som engang hen imod jul, da en mand viste

interesse for en krystalmodtager, som jeg havde lavet, og som han i så fald skulle have stillet op inden jul. Han kunne imidlertid ikke beslutte sig, tiden gik, men endelig juleaftens dag om eftermiddagen traf han afgørelsen, og han insisterede stadig på at kunne høre radio juleaften. I mellemtiden var det blevet snestorm, men alligevel måtte vi op på taget for at gøre antennen fast. Det var så koldt, at vi med jævne mellemrum måtte ned for at varme op. Det lykkedes imidlertid, og manden fik hørt sin juleudsendelse.

Dengang som nu gjaldt det om at have jordforbindelsen i orden, dengang bogstaveligt, og noget af det bedste var en jernpumpe i en dyb brønd, men en nedgravet metalplade, helst kobber, var også godt. Da man dengang mente, at en højt og frit hængende antenne ligefrem indbød til lynnedslag, var det obligatorisk med en omskifter, en slags knivafbryder, så antennen kunne jordforbindes. På et tidspunkt kunne man dog formedelst 10 kr. købe en overspændingssikring i form af et gnistgab i en lukket klokke, der automatisk havde samme funktion.

Trådløs billedoverførsel, fjernsynets for-

Omskifteren, der i tilfælde af tordenvejr kunne forbinde antennen direkte med jord, fandtes på enhver vindueskarm, hvor antennen førtes ind.

gænger, var en spændende sag, og da et af radioblade sidst i 1920'erne foretog et eksperiment med overførsel af billeder pr. kortbølge til amatører, deltog jeg ivrigt og fik også lavet en modtagervalse med synkronisering, trukket af et gramfonværk. Den kortbølgeomtager, der skulle bruges til eksperimentet, nåede jeg desværre ikke at få færdig, så jeg fik det aldrig afprøvet.

Mere heldig var jeg, da Arbejdernes Radioklub i Svendborg senere afholdt en præmiekonkurrence for selvbyggende amatører, hvor jeg deltog som eneste tøsing. I et engelsk radioblad havde jeg bemærket nogle nye afskærmede spoler (screened coils), som skulle give visse fordele, og som netop var kommet på markedet. Min far kunne lidt engelsk, og ved hans hjælp rekvirerede jeg et sådant sæt, indbyggede dem i en modtager og opnåede derved at imponere radioklubbens ingeniør. Desuden gav det en flot 2. præmie.

De første radioer, bortset fra krystalmodtagere, var batteridrevne og krævede strøm til to formål, dels til at opvarme lampernes glødetråd og dertil brugtes akkumulatorer, dels til at frembringe den såkaldte anodespænding, hvortil man brugte tørbatterier. Akkumulatorer var tunge at

transportere til og fra opladning, og anodebatterier havde en meget begrænset levetid, så det var både besværligt og dyrt, men omkring 1930 indtraf et nyt vendepunkt i radioens historie. Da begyndte man at bruge lysnetmodtagere, der på forbausende kort tid blev helt enerådende og på en måde dannede afslutningen på amatørernes virksomhed, for nu kom stærkstrømsreglementet med sine begrænsninger ind i billedet, og de fabriksfremstillede radioer var nu både effektive og billige.

En kort mellemtid skulle dog overstås. Modtagere, der ellers var beregnet til batteridrift, kunne en overgang forsynes med strøm fra lysnettet via en såkaldt ensretter, men dels kunne denne iflg. loven ikke laves af amatører, dels virkede kombinationen ikke særlig godt, så det blev kun et kort overgangsfænomen.

Radiofoniens amatørstadium eller batteritiden om man vil, var nu i det store og hele slut og dermed også radioens barn-dom, men »radioterne«, også dem på Tåsinge, kunne glæde sig over at have deltaget i en særdeles spændende udvikling af dette medium, der skulle få stor betydning for eftertiden, for derefter skete der jo et og andet...